

Historie plastické chirurgie

Lidská nespokojenost se svým vzhledem je stará jako lidstvo samo. Touhu po dokonalém zevnějšku, neustálém vylepšování tělesných proporcí a dalších estetických změn nalezneme všude po světě od nejstarších civilizací po dnešní moderní svět.

Starověký Egypt

U starých Egyptanů víme, že jejich poznání v oblasti léčení bylo na svou dobu na vysoké úrovni. Díky procesům mumifikace se naučili taje lidského těla a byli schopni provádět i poměrně složité chirurgické zákroky. Avšak starí Egyptané se vylepšováním živých příliš nezabývali, ale o to víc se věnovali mrtvým. Na tělech svých panovníků prováděli výkony v mnohém připomínající práci plastického chirurga. Například **mumie** Ramsese II. měla chirurgicky **upravený nos**. Další mumie egyptských faraonů měly zase **tváře vycpané obvazy** podobně, jako se v současné době používají silikonové implantáty. Egyptologové se domnívají, že tyto zákroky měly udržet těla v co nejdokonalejší kondici i po smrti. Z papyrů víme, že Egyptané byli schopni praktikovat tyto zákroky i na živých pacientech, ale pravěpodobně to nedělali.

Starověká Indie

Opravdová plastická chirurgie se ale nejspíš zrodila v Indii, kde dokázali už v sedmém století před naším letopočtem udělat mistrovské **rekonstrukce nosu**. Při operaci se používala kůže odříznutá z čela nebo tváří. Sanskrtem byla psána i první pojednání věnovaná plastické chirurgii. Zabývala se možnostmi, jak nahradit nos nebo ucho, o které postižený ztratil v bitvě, nebo mu byly uříznuty za trest. Pravděpodobně neznámějším plastickým chirurgem tohoto období byl Sushruta, který působil v Indii 600 let před naším letopočtem. Vydal knihu Sushruta Samhita, v níž popsal mimo jiné i rekonstrukci nosu a uší. Odřízl **kůži z čela nebo tváře**, vytvaroval ji pomocí kovové destičky a přišil k obličejí. Do nosních dírek se vkládaly dřevěné trubičky, které udržovaly průchodné dýchací cesty. Tato metoda se pak používala až do osmnáctého století.

Mumie Ramsese II.

Starověký Řím

Starověcí Římané velmi obdivovali krásu nahého těla a snažili se jeho nedokonalosti opravit. Terčem posměchu byla především obřízka, kterou někteří římscí císaři dokonce i zakazovali. V této oblasti vynikal především lékař **Cornelius Celsus**, který prováděl, a následně i popsal, operace **obnovující předkožku**. Děly se u mužů, kteří se bez předkožky narodili, nebo byla příliš úzká a musela jim být odstraněna. Celsus mimo jiné popsal i zmenšování prsů u obézních mužů. Dále také plastiky nosu, rtu a boltců.

Středověk

Ve středověku dochází k **úpadku** plastické chirurgie a medicíny jako takové. Z popela vstává až v renesanci.

15. století

V polovině 15. století Heinrich von Pfalzpaint popsal poprvé v Evropě způsob, "jak je možné vytvořit nový nos, o který člověk přišel po útoku psa". Využíval k tomu **kůži ze zadní strany paže**. S ohledem na rizika, která s sebou nesl jakýkoli chirurgický zákrok (a zejména ten v oblasti hlavy nebo obličeje), však dlouho nebyla plastická chirurgie nijak běžná. Dokud se totiž nezačala používat anestézie, chirurgické zákroky byly spojeny s obrovskou bolestí a hrozilo velké nebezpečí infekce.

18. století

Rozmach zažila plastická chirurgie na konci 18. století, kdy britští chirurgové s úžasem sledovali při práci indického zedníka. Ten dokázal zručně odoperovat Brita, kterému uřízli nos v tureckém vězení. Britští lékaři jeho metodu okopírovali a rozšířili ji po celé Evropě. Jejím velkým propagátorem, který ji v roce 1818 popsal i v knize Rhinoplastik, byl lékař Karl Ferdinand Graefe. Ten poprvé popsal i **operaci rozštěpu** a operaci **očních víček**. V roce 1792 provedl chirurg Chopard první operaci rtu, při níž použil kůži z krku. V roce 1814 úspěšně operoval Joseph Carpue britského důstojníka, který přišel o nos v důsledku otravy rtutí. V roce 1891 představil Američan John Roe výsledek své operace, při níž mladé pacientce **narovnal křivý nos**.

1. světová válka a meziválečné období

Díky hrůzám 1. světové války měli chirurgové dostatek "materiálu", díky kterému se mohli zlepšovat. Kosmetické zákroky se nejčastěji týkaly rozdrčených čelistí, uříznutých nosů, nebo řezných ran v obličeji. Prosadil se zejména novozélandský chirurg Harold Gillies, který vyvinul množství technik moderní plastické chirurgie, když pečoval o vojáky s obličejí znetvořenými **válečným zraněním**. Jeho práci pak v průběhu druhé světové války rozvinul jeho student Archibald McIndoe. V roce 1946 potom provedl Gillies první operaci, při níž přeoperoval ženu na muže. Mezi

další významné chirurgy patřili Francouzi Moresion a Ombrédanne, Angličan Kilner, Němec Lexer a Rus Limberg. Na území České republiky nesmíme opomenout významného Františka Buriana. V roce 1930 vznikla Francouzská společnost plastické a estetické chirurgie. Rok po té i Američané zakládají svojí Americkou společnost plastické chirurgie. A v roce 1933 je do Paříže svolán **1. mezinárodní kongres plastické chirurgie**

2. světová válka a poválečné dějiny

Od roku 1946 začíná vycházet časopis Plastic and Reconstructive Surgery. V roce 1955 byla obnovena Mezinárodní společnost plastické chirurgie. Dějiny moderní plastické chirurgie se začaly psát v šedesátých a sedmdesátých letech. Plastická chirurgie se dostala do centra lékařské pozornosti a zákroky začaly být mnohem častější. V šedesátých letech také nastoupil na scénu **silikon** a v roce 1962 vyvinul Thomas Cronin první **implantáty** vyrobené ze silikonu. V průběhu následujících deseti let se silikon používal k vylepšení snad každé části těla.

Vývoj plastické chirurgie v Československu

František Burian (17. září 1881, Praha – 15. října 1965, Praha) byl český lékař, který je považován za zakladatele československé a za jednoho z průkopníků světové plastické chirurgie. Jeho zásluhou byla v ČR coby první zemi na světě plastická chirurgie v roce 1939 uznána jako samostatný medicínský obor. Burian inicioval vybudování pracovišť plastické chirurgie v Brně, Bratislavě a Košicích. Plastickou chirurgii v Československu dovedl na špičkovou úroveň a to o generaci dříve než ve většině rozvinutých zemí.

Lékařství studoval na pražské Lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Promoval 6. dubna 1906 a získal titul MUDr. Pracoval pak jako asistent v patologicko-anatomickém ústavu, který vedl Jaroslav Hlava. V závěru října 1912 odjel do Bělehradu a později do Sofie, kde působil jako chirurg v balkánské válce a řídil velkou vojenskou nemocnici. Po návratu z Balkánu si v lednu 1914 zřídil soukromou praxi v Praze. V srpnu téhož roku byl povolán k vojsku. Rok a půl pak pracoval jako vedoucí chirurg pražské záložní vojenské nemocnice, umístěné v Rudolfinu. Stále experimentoval a vymýšlel nové způsoby léčby. Po válce pracoval v pražské posádkové nemocnici. Na základě svých zkušeností válečného chirurga prosadil zřízení stanice plastické chirurgie, ze které se později stal **Ústav plastické chirurgie**. V roce 1937 byl jmenován mimořádným profesorem estetické chirurgie a přednostou Ústavu plastické chirurgie, který byl přestěhován do Fakultní nemocnice Královské Vinohrady. Ústav se v roce 1948 změnil na kliniku plastické chirurgie a František Burian se stal jejím přednostou. Ředitelem laboratoře plastické chirurgie ČSAV byl od roku 1955 až do konce života.

Věnoval se vrozeným vadám zejména **rozštěpům**, ale i poraněním a popáleninám. Rozštěpy se staly jeho celoživotním koníčkem. Publikoval více než dvě stě vědeckých prací, několik monografií například Chirurgie rozštěpů nebo Atlas plastické chirurgie a vysokoškolských skript. Burian často přednášel v zahraničí a bylo mu v roce 1937 uděleno čestné členství chirurgické společnosti USA a nedlouho nato i členství Akademie věd USA.

Další významní lékaři: prof. V. Karfík, prof. H. Pešková, prof. M. Fára, prof. R. Königová a další

Plastické operace za 1. světové války

Odkazy

Použitá literatura

- MĚŠTÁK, Jan, et al. *Úvod do plastické chirurgie*. 1. vydání. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Nakladatelství Karolinum, 2005. 125 s. ISBN 80-246-1150-3.

Externí odkazy

- Historie plastické chirurgie (https://ona.idnes.cz/historie-plasticke-chirurgie-uriznute-nosy-a-obnovovani-predk-ozky-11h-/zdravi.aspx?c=A100904_220234_zdravi_bad)
- František Burian (https://cs.wikipedia.org/wiki/František_Burian/)

Související články

- Plastická chirurgie